

# Մանգրամի Էֆեմար

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԻՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 17 ԲԷՆԶԵՄՊԻՀ

ՆԻՄԵՐՈ 203

Մանգրամի Էֆեմար հափթառու 6 եանի սենեակ 300  
հիւսիս վերինը, «Նեմի գրքակերթի, բոթա փարառ տալի  
իլնաւ օլարադ, 200 զէ՝ օլուդ, ալթը պլըդ 100 զէ՝ օլա-  
րադ, վէ նիւսիւսի տալի 30 ար փարառ սաթըլաճագ տըր :

Իլանաթըն պէհեր սաթըլը իլին, պի-  
րինճի տէֆառա 5, իքինճի տէֆառա 2,  
վէ իւլիւնճի վէ սալիւր տէֆալարառա 1  
էր զուրուշ ալընաճագ տըր :

Մէքթուզ վէ սալիւր, Պէյ-օղլունառ տոգրու-եռ  
467 նիւմէրօլը խանէտէ ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱՆՏ Թաղա-  
նէրինաւ, Կարապետ 8. Փանսոնանէ կէօնաէրիւնէ քաթի :

## ԻԼԱՆ

Իշթէ պու Մանգրամի 40 ար փարա-  
ւա սաթըլաճագ տըր :

## ՄԱՆՁՈՒՄԷՅԷ ՄԱԽՍՈՒՍ ԹԷԼԷԿՐԱՑ

Փարիս, 25 նոյեմ. ախչամըն սաաթ 5  
վէ 40 տաղըգասընառ,

Բաթրի նաւ դաղէթառա օգուստուղունա  
կէօրէ, Յրանառ իմրէրաթօրիչառը Բօմաւա  
սէյնաւաթ իաւճէք տիր :

Թրիւսթէտէն 25 Թարիլիւէ ալընան խա-  
պէրէ կէօրէ, Լըվան նաւ վաթօր, իսթան-  
պօլտա գօլէրա գուհուր իթմիշ օլմասընա  
մէպիի գարանթինաւա վազ օլունմուշաուր :

Խանաւը ումուսիյե,

Փարիս, 55, 54-75.

Լօնտրա, 555-8, 551-8.

## ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԼԻԹՅԷ

### ՖՈՒԳՐԱԲԷՐՎԷՐԼԻԻԲ

Պահարմըն պալեստընա հէր նէ  
գատար Ֆուգարաբէրվէրլըք եաղտըգ ի-  
սէտէ, միւրաաթըլը ումուսիյե Ֆուգա-  
րա, գուաֆա, պիլարէկեան ու պիլա-  
յէկեանտան պահս իթմէք տիր :

Պուլընարտան տալի նիլէթիմիզ, սէ-  
ֆիլ ու պիլէսիւրի, տուլարը, էօքսիւզ  
լէրի, իսթիւսարը, սազաթլարը, վէլ-  
հասըլ գարուրէթ ու մահրուսիլէթտէն  
էօլմէքսիլին եաչաւապիլմէք իլին պէնիի  
ատէմին հէր նէվի իմտատ ու մուալէնէ-  
թինէ միւհթաճ պուլունանարը անլաթ-  
մագ տըր :

Թիւրքիւսմըլտա, սուրէթի գահի-  
լէնէ նէզարէն, հատտէն գիւստէ Ֆու-  
գարաբէրվէրլըք վար ալը կիպի կէօրիւն-  
մէքտէ տիր : վէ ֆիլվազըտա, էհալի  
Թարաֆընտան օ Եօլտա հէր նէվի ֆե-  
տաքեարլըգ հէր վազըթ իծրաւա կէ-  
մէքտէ տիր : լաքին, ասլա պիլը նիզամ  
ու թէտապիլի հասէնէ իւզըն, վէ նէ-  
զարէթի լազըմէ թահթընտա օլարադ  
իծրալէ կէլմէտիլինտէն, հէմ միւրառ օ-

լունտուղու գատար խալը ու մէնֆաթ  
հասըլ օլամամագտա տըր, վէ հէմտէ  
զուհուրա կէլէն ֆէտաքեարլըգլարտան,  
չօգ սէֆիլ ու պիլարէլէր մէթրուք ու  
մահրուսմ գալմագտա տըրլար :

Էվրօպաւա կիտէնլէր, վէ եախօտ էվ-  
րօպա դաղէթալարընը միւթալառ իտէն-  
լէր, չօգ եէրլէրտէ տիլինճիլիլին մէմու-  
աթտան օլուպ, վէ նիլէլէրին աճըգտան  
վէ սէֆիլիլիտէն էօլտիւքլէրինի կէօր-  
տիւքլէրինտէ վէ օգուստուղարընառ,  
պիլթթապի թիւրքիւսմըլ հազընտա  
թէշէքքիւր իտիպ վէ սէնալար օգուսագ-  
տա տըրլար :

Հէր ֆապիլէթի տէրէճէսինէ կէօրէ մէտհ  
ու թագտիր իթմէք ֆարզ օլտուղուն  
պիլտիկիմիզէ պիլնաւէն, մէմալիքի մահ-  
լուսէյի Շահանէտէ տախի, խուսուսիյ-  
լէ իսթանպօլտա, Բուսնուգտա, վէ ս-  
յիլը պազը մէմէքթլէրտէ, սալէյի մէր-  
համէթվալէյի հազընթի Զըլուլահիտէ  
նիլէ իմարէթլէր, խաթթիսանլէր, վէ  
թահսիլի հիւնէր ու սանաթ մահէլէրի  
քիւշաուիլլէ, պիլնլէրճէ պիլարէկեան ու  
պիլվալէկեանըն գայրըմագտա օլտուղուն  
մա թէշէքքիւր թագտիր իտէրիլլա-  
քին, պու ճիւմէ իլէ տախի, էհալէթ-  
իւհազիհի չու ֆապիլէթին պիլը մու-  
գատտէմէ տէրէճէսինտէ պուլունտու-  
ղունու, վէ պիլնաւէն ալէյհ օլ պապտէ  
տահա բէք չօգ թէգատտիւմէ միւհ-  
թաճ պուլունտուղունմուղու տախի, խա-  
լիսէթ ու Երպէսթիլլէթի, պաղը Օս-  
մանլը դաղէթալարը, վէ եախօտ սալիլ  
էվրօպար կիպի միւտահէնէթիլլէ գուր-  
պան իտէրէք ինքեար իտէմէյիլ :

Կէրլէ Էվրօպաւա նիլէլէր աճըգտան  
էօլմէքտէ օլուպ, վէ թիւրքիւսմըլ-  
տա իսէ, պուլունէն էմալի հէման հիլ-  
կէօրիւլմէմէքտէ կիպի տիր : լաքին պու-

ճիւմէ իլէ տախի, էվրօպաւա ֆուգա-  
րա վէ գուաֆա վէ հէր սընըֆ միւհ-  
թաճին, Թիւրքիւսմըլտան էիւզէրճէ-  
տէրէճէ գիւստէ գայրըմագտա տըր : ֆա-  
գաթ, խալէար-խանը գուստալազըլըն-  
տան պիլնտէ պիլըքիլինին բաթթ կէլա աթ-  
վէ սէյիս սահիպի օլտուղունտա, չօգ-  
լար սնու կէօրէլէք ալտանտըլարը, վէ  
Եիւզէլմէքքէսանըն վարընը Եօլունու-  
ղալլ իթտիքտէն սօնրա, քէնտիլէրին աա-  
խի պիլլէր թարաֆա շէքիլէրէք դալպ  
օլտուղարընը կէօրէմէտիլլէրի կիպի,  
Էվրօպանըն օլ խուսուսլարա տալիլ օլան  
սթաթիսթիլլէրինի միւթալառ իթմէ-  
յիլ, Եալընըք աճըգտան վէ սէֆիլլէք-  
տէն էօլէնլէրինի կէօրտիւքլէրինտէն, վէ  
պիլլիմ քէնտի հալէթիմիլլէք իսէ, հիլ-  
սթաթիսթիլլէք պուլունտաղընտան, է-  
կէրլէ Էվրօպաւաքի կիպի գալտըրըմար  
էլզէրինտէ տէյիլ իսէ տախի, խանլար,  
ինլէր վէ պօտրուլար քէօշէլէրինտէ հիւ-  
քիւմէթտէն վէ խալթահանտան նամա-  
լիւմ գալարադ, վէ եախօտ կէօզէտիպ  
գաթըրապիլմէքէ գուարէթ ու տիրալէ-  
թի պուլունտահան քիմէսնէլէր օրթաաըն-  
տա պուլունտադ, վազթինտէն էվլէլ  
բէնլէյի էճէլէ հիսապըլք պիլարէկեա-  
նըմըլըն տիւշմէքտէ օլտուղուն կէօրէմէ-  
մէքտէ տիրլէր :

Ճէմիլլէթի պէշէրիլլէ պէյնինտէ,  
Եէքտիլլէրին իմտատ ու մուալէնէթէ  
միւհթաճ տէօրթ սընըֆ քէսան վարտըր,  
պիլլինճիսի էօքսիւզ մաստմար եախօտ  
թըֆըլար, իքինճիսի թապ ու թագաթ-  
տան տիւշմիւշ իսթիւսարը, իւլլէն-  
ճիւսիւ հէր սընըֆ ալիլ ու սազաթլար,  
վէ տէօրտիւնճիւսիւ տալիլ պիլլէս ու պի-  
լարէ սէֆիլլէր վէ մաղտուլար :

Պաղըլարը միւսթէսնա թուլթու-  
ղունմուղ հալտէ, ինսանլար ալէսսէվիլլէ  
պիլլէր տին ու մէզհէպէ խըտմէթ իթ-



մէքտէ օլուպ, վէ միւսթէսնա գալանլար  
խտ, պաշգա պիր ալտի վէ ահրէթ թա-  
նըմաալար տախի, հէր հալտէ քէնտի  
զիմմէթլէրինի թանրեաճազլարընտա գէր-  
րէճէ շիւքհէ Եօգ տուր. վէ հէր գանդի  
տին ու մէգհէպէ միւրաճաթ օլունսա,  
վէ հէր գանդի ային ու առէթի վէ Էսա-  
աը թէֆթիշ ու թէճէսսիւս գըլընսա,  
պիրինճի թէմէլ թաշընըն շէֆգաթ ու  
մէրհամէթ ֆազիլէթինտէն իպարէթ  
պուլունաճաղընտա իշթիպաշ օլմաաղը  
կիպի, հէր գանդի տինտիզ վէ մէգհէպ-  
սիզին գալպի վէ զիմմէթի Եօգլանընսա,  
աիկէր հիշ պիր ֆազիլէթ Էսէրի կէօրիւ-  
լէմէսէ տախի, մէրհամէթ Էսէրինին մէր-  
քիւզ պուլունաճաղը տախի պի իշթի-  
պաշ աըր. տիմէք տիր քի, պէնիի առէմ  
իսթէր տինտար օլուն վէ իսթէր տին-  
սիզ, Էսէրիկէրինէ Էլինտէն վէ տիլինտէն  
կէլէն իսիլիկի Եսիմազ իշին, թապէն  
պօրճու պուլունաճաղընտա հէր վազըթ  
հիսս իթմէքտէ տիր.

Պէնիի առէմին պուլունաճաղընտա  
ղունսա, թէմէլ (մէկնութիւն) գապուլ  
իթմէզ պիր հիքմէթ տէյիլ տիր.

Պու ալէմտէ քիշի հէր նէ գաաար  
մալտար, գուլվէթլի վէ գուտրէթլի օլ-  
սա, վէ հէր նէ գաաարտա սէաաթի հալ  
իւզրէ պուլունսա, կէրէք պիզղաթ քէն-  
տիսին, վէ կէրէք պաշգալարընըն, հէր  
կիւն վէ հէր սաաթ Էնվաքի գազա, պէ-  
լա վէ սէլտ ու իլլէթլէրէ տիւշար օլա-  
րազ, Էթրաֆընտա պուլունանլարըն  
հիմմէթ ու մուալլէն թլէրինէ միւ հիմաճ  
պուլունաճաղընտա այն Էլ Էսիլէն կէօրմէք-  
տէ օլտուղունտան, հէր գանդի ֆապի-  
լէթ վէ իթիզաաա մանիա վէրիպ ճէրհ  
իթմէք քիւսթ ալլըղընա չըզընսա տախի,  
շէֆգաթ ու մէրհամէթ վէ ինսանիյեթ  
ֆազիլէթին պիր տիւրիւ ճէրհէ ճէ-  
սարէթ իտէմէյէճէկի թապիի տիր. չիւն-  
քի, Էօյլէ պիր իթիզաա վազ իտիպ, վէ  
ֆէնա իպրէթ վէրտիկինտէ, մազալաշ  
պիր տէֆա պաշ արընաճաղ օլսա, քիմնէ  
Էսնընա ու զընտըպ լազըմ կէլէն թէաա-  
վիյէ միւսալաթ իթմէյէճէկի գօրգու վէ  
տէհիլէթին, աալա Էիւրէկինտէն չըզ-  
մաաճաղը պէտանէ հաճէթ տէյիլ տիր,  
Իմտի, մէմալիքի մահրուսէյի Եսհանէտէ,  
Էսլընը Էիլիլիմի միլիօն Էհալի վար տըր  
տէյի գընաա իթտիկիլի թաշտիրտէ,  
պաղալըմ տճէպա պուլունան պիշարէ-  
կեան ու պիվալէկիտընը միպտարի քի-  
ֆայէտէ գալլըմազտա մը տըր.

Իսէֆ իտէրէք սէօյլէրիզ քի, Թիւր-  
քիւսալընտա պիշարէկեան ու պիվալէ-  
կեանըն Էիւրտէ պիրիսի լալըղընա վէ նի-  
գամընտա գալլըմաճաղ տա տըր.

Էիլիլիմի միլիօն Էհալիտէն, Էսլընը  
գըրգտա պիրիսին իմտաա ու մուալլէ-  
նէթէ միւ հիմաճ պուլունաճաղընտա թէ-

Ֆէքքիւր օլունաճաղ օլսա, 500 պին  
նէֆէր սէֆիլ ու պիշարէ պուլունաճա-  
ղը, վէ պուլունաճաղի Էսն, աճազ պիր  
գաշ պին նէֆէրինին գալլըմազտա օլ-  
տուղու Էրպապը տիգգաթ մալիւ մուր.

Էվրօպաաա պիլլէրճէ Էնվալի շիւքէթ-  
լէր վէ ճէմիյեթլէր սայէսինտէ, միւ-  
Էօնլարճա ֆուգարա վէ պիվալէկեան կէ-  
լինտիքտէն, գալլըմազտան, վէ Էօլիւք-  
տէն սօնրա տախի Էվաալարընա վէ գէվ-  
ճէլէրինէ պիրէր մրգաար մէպալզ պըրա-  
գապիլմէքտէ օլտուղունտան պաշգա, պաղը  
ու իսուվլէթլէր հիմմէթիլէ հայլանլար  
տախի գալլըմազտա աըրլար. հալ պու-  
քի Թիւրքիսալընտա, Էհալի աճազ նի-  
գամընը վէ Էսասըզ սուրէթտէ սաաազա  
վիւմէյէ ալըշըն իտէտէ, Էօյլէ շիւքէթ-  
լէր վէ ու իսուվլէթլէր թէշքիլ ու թէ-  
Էսսիսինէ միւգթէտիր օլմաաղընտան,  
հէր պիր իսաշաթը հիւքիւմէթի Սէ-  
նիյեթ թաաաֆընտան պէլլէնէրէք իս-  
րապա Էիւզ թուլմազաա աըր.

Էհալինին պուլունաճաղընտա վէ իհմալը  
կէրէք Էսէֆ վէ թալիպէ չաեան տըր.  
լաքին, հիւքիւմէթի Սէնիյեթ տախի քէն-  
տի նիյեթի իսայրիյէսինէ մուվաֆըզ սու-  
րէթտէ քեամիլէն վազիլէսինի իճրա  
իտէրէք, օլ իսուսուլարճա իճապ իտէն  
սուհուլէթին իհսանընա հէնուզ լուլթի  
ու հիմմէթ վէ միւսալաթ իթմէքտէ  
տէյիլ տիր.

Պիր Էհալի ճահիլ օլտուղուն վազըթ,  
հէր իսիլիք վէ իսաշաթըն, հիւքիւմէթին  
մէրհամէթի թէտէլանէսինտէն պէլլէնիւ-  
մէսի թապիի օլմաաղընտա պիլտէն, Թիւր-  
քիւսալըն Էհալինին տախի օլ հալտէ  
պուլունաճաղընտա շէօյլէ տուրտէն, չիմ-  
տիլէրտէ Էօյլէ շիւքէթլէր վէ ու իսուվ-  
լէթլէր թէշքիլինէ, պաղէն արղուքէշ-  
լէր վէ զայրէթքէշլէր գուհուրա կէլտէ  
տախի, գաթան միւրաալարըն հուսուլինէ  
միւհէսսէր օլմաաճաղընտա պիլտիք-  
լէրինտէն կէրի տուրմազտա աըրլար. վէ  
քէնտիլէր ճէսարէթ իտիպ մէյաանէ չըզ-  
սալար պիլէ, Էհալի թաաաֆընտան Էճ-  
նիյեթի քեամիլէ օլունաճաղընտա  
շիւքհէ Եօգ տուր. չիւնքի տէրքեար օ-  
լան նիպաթա ու գալանիին, օ Էօլտա  
շիւքէթլէր իլէ ու իսուվլէթլէրին նէգա-  
րէթ ու հիմայէսինէ, վէ Էհալինին Էմի-  
յէթի լալըմէսի հուսուլինէ քեամիլ օլա-  
մաաճաղը աշիքեար տըր.

Թաաաֆը սսլթանաթը Սէնիյեթի մա-  
մուրիյեթլայէտէն հէր նէվի իսաշաթ  
վէ թէգաաաթիւմէ լուզ ու շէպ սաաֆը  
Էգհան ու Էֆքեար պուլունաճաղընտա  
տիրտէ, պուլունաճաղընտա տախի  
տիգգաթ պուլունաճաղընտա շու միւնաա-  
պէթլէ աճիպանէ վէ իսալիսանէ իսթա-  
րտէրիզ.

Էիլիլիմի միլիօն Էհալիտէն տիւշարը

գաաալէթ օլան տուլար, Էօքսիւզլէր,  
ալիլ ու պիլթապաթ իսթիկալար, սա-  
գաթլար վէ մաղաալար, հէր մէմէքէթ-  
տէ, հէր գաաապաաա, վէ հէր քէօյաա,  
աճէպա գաճիկ մէրքէզի հալիյեթլէ միւ-  
րաճաթ իթմէքտէ տիրլէր.

Իսէֆ իտէրիզ քի, հիշ պիր միւրաճա-  
աթ իտէճէք Էսլէրի Եօգ տուր.

Էվրօպաաա 20 միլիօն Էհալի պիլա-  
րէկեանը իշին պուլունաճաղընտա պիլ-  
մաթիսանէլէր, թիմաթիսանէլէր, իսաշ-  
իսանէլէր, վէ իսայրաթիսանէլէր պուլուն-  
աճաղա վէ տուլմազաա իքէն, պիլտէ Էս-  
լընըզ պիր գաշար պաալ պուլունաճաղը,  
աշիքեար սուրէթտէ պիլիմ պիշարէկեա-  
նըմըն մէյաանտէ գալմազտա օլմաաղը  
իսպաթ իթմէքտէ տիր.

Մէտէնիյեթին իլք ալէմաթի ֆու-  
գաաթէրվէրիք օլուպ, վէ օնուն իս-  
անաալըր քէսիլէսի Թիւրքիսալընտա  
մէվճուտ պուլունաճաղընտա հալտէ, պէօյ-  
լէ տէօրթ պէշ Էիւզ պին տուլ, Էօք-  
սիւզ վէ ալլիմանտէլէրին սէֆիլ ու պի-  
քէս գալարազ պիլթապաթ վազթիստէն  
Էվլէլ Էճէլէ գուլպան կիլթմէլէրի, ին-  
սաֆ ու ինսանիյեթին մուղայիլինտէ  
տիր.

Ֆիլան ֆաղըր լէնչպէլիլլէ վէ Էս-  
իսա սայիր պիր իշէ կիւնտէլիսին շը-  
գաաաապ, պիր գաշ նէֆէր չօճուզա-  
լընա կէլինմէքտէ իքէն, Էս Էճէլիլ Էս-  
իսա պիր գաաաաա ուղաաաաա Էօլտիւ,  
վէ պիրապաա պօրճ պըրաաաա. նէրէյէ  
կիտէճէք տիր օնաան սօնրա մէրղու մու-  
սէֆիլէ զէվճէսի, նէ հալ քէսպ իտէ-  
ճէքտիր պէտաաաթ Էվաաաաա. ճալիյէ  
կիլթա միւհէզլին գօլար, քիլիսէ Էիլթա  
Էսմաղըզ գօլար, վէ սինալունա կիլթա  
ֆաաաաա գօլար.

Հէր նէ հալ իտէ, հիքմէթի իտիւտա,  
Էսրը աճ վէ Էսրը թօզ, Էսրը աշըզ վէ  
Էսրը կիլինմիշ օլտուղալընտա հալտէ պիւ-  
լիւտիւլէր չօճուզաա. քիլմէր գալլընա-  
ճաղար, վէ մէքթէպէ մէտրէսէյէ քիլմէր  
գօնուպ վէ քիլմէր հիմայէթ իտէճէքլէր  
տիր. հայրճ քի պուլ. Էիւլալլէրին ճէվա-  
պը «հիշ» տէն պաշգա պիր շէյ տէյիլ  
տիր.

Ֆիլան ֆիլան պէհաաաաա միլք ու միւ-  
լէթ ուղաաաաա գալլաաաա շէհիտ տիւշ-  
տիւլէր, վէ Էսիսաաաաաաաաաա թէ-  
գալաա օլտուղաաաա սօնրա վէֆաթ իթ-  
տիրլէր, քիմաթլէր անլէրին տուլ գէվճէ-  
լէրինի վէ Էօքսիւզլէրինի միլք ու միլլէթ  
վէ տէվիլէթ շէրէֆի իշին գաաաաաաաա, վէ  
պաշգաաաա իշի իպրէթ վիլլէրիլ. հիշ  
քիմնէ. պէլ քի ճէնաաաաաաա Էֆքէրինէտէ.  
Ֆիլան ֆիլան քիմնէլէր միլլէթ ու  
տէվլէթ իսթմէթ իթտիրլէր, վէ աղըպէթ-  
քեար սէֆալէթ իշինտէ Էօլտիւլէր. քիմ-  
լէր տիր անըն ֆաաաաաաաաաաաաաա  
ճաղար. հիշ, հիշ.



Ճիշտն շիջան ամէլէլէր վէ համապա-  
լար իսթանպուլ տա իսկէլէտէն տիւնիւն-  
լէր, երգընթըլար ալթընտա գալմըշար,  
վէ եիւքլէր ալթընտա սապաթլանմըշար,  
քէնտիւքլէր պուրատա կէօզէտէճէքլէր,  
վէ մէմէքէթլէրինտէքի սէֆիլ Ֆամիլ-  
եալարընա իմոտա ու ինայէթ իտէճէք-  
լէր քիմէլ տիրէր. աճընաճաճ հալ, այ-  
լարճա սօնրա եօլճուլարտան իշիտէճէք-  
լէրի գարա խապէրտէն պաշգա հիշ պիր  
շէյ եօզ տուր:

Թիւրքիամըզ էհալիսի կիւնտէն կիւնէ  
արթաճաճ եերտէ, շու սէպէպլէր մէյ-  
տանտէ օլտուղուտան, մուղայիրի օլա-  
րաճ հէման էքսիլմէքտէ օլմասընտա շիւր-  
հէ ճայիկ տէյիլ տիր:

Հիւքիւմէթի սէնիյեթ թարաֆընտան  
պու իտուսուս քիշնապար տիգըթա տա-  
լընարադ, էլգէմիյեթ տէն պուլուտան նի-  
զամաթ ու գալմանին, վէ սուհուլէթ ու  
թէշվիգաթըն իհսանընա հիւմէթ պուլ-  
լուրտուղու թագտիրտէ, էփօրպատա օլ-  
տուղու կիպի, նիշէ շիւքէթլէր վէ ու-  
խուվլէթլէր թէշքիլլէ, պինլէրճէ պին  
պիվայէ կէտանըն գայրըլաճադը, վէ պինլէրճէ  
պին եօքսիլպլէրին պիրէր մէքթէպտէ  
թահսիլի իւմ իւզըն պուլուտաճադարը,  
վէ պինլէրճէ պիշարէ տուլ վէ պիքէօ գա-  
տընլարըն կէօզ եաշարը տէօքմէքտէն,  
վէ եախտ տիլտիգ պօղուղուղուտա սա-  
մադտան գուրթ ուլաճադարը, վէ դայրի-  
հիւմ վէ դայրիհիւմ, մէմուլի գալմտէն  
տիր:

Հիւքիւմէթի սէնիյեթ թարաֆընտան  
պինտէն շու իտուսուստա լադըմ կէլէն նի-  
զամաթ վէ թէշվիգաթ իհսան պուլլուր-  
տուղու թագտիրտէ, էհալի տախի, ար-  
թըզ շիմտիյէ գատար, միլլէթ վէ մէզէնպ  
Ֆարգը իտտաաթըլա, մէտէնիյեթ տա-  
լիթէօնտէն ուզադլանմադտան իսէ, հէր  
մէմէքէթտէ վաթան դայրէթիլի քէնտի-  
լէրէ պիր լէհպէր, վէ մէտէնիյեթի տա-  
լի հէտէֆ իտէրէք, պիրլիքտէ ֆուգա-  
րաթէրվէրլիլի քէմալ մէրթէպտէն իճրա  
իթմէքլիյէ չալըշմալ տըրլար:

Ճի 11 րէճէպ սէնէ 83 թարիխիյէ միւ-  
վէրրախէն իւպէթլու տէվլէթլու Մուս-  
թաֆա Նայիլի բաշա հազրէթլէրինտէն  
վիրուտ իտէն թահրիրաթըն սուրէթի  
տիր:

Նէվահիի սայիրէ միւթմէրիտլէրին-  
տէն օլուպ, իսթաքիանըն էսքիֆօս նամ  
գարիյէսինտէ պուլուտան պիր թագըմ  
սէպիւքմադլանըն եուտան էշգընտըլա,  
պիլ իթթիհատ արգը իթաաթ վէ ին-  
գընտա իլլէմիշ օլտն իսթաքէալըլարա  
միւմանաաթ կէօթէրմէքտէ օլտուղա-  
լընտան, պուլնարըն թէրպիյէ լազըմէ-  
լէրի վէրիլմէք իւզըն, բա պէր լիքնապ  
ազիմէթ օլտուղում հալտէ, հալալար-

տա օլտն սիս վէ տուտը քէսիլի, մանիի  
հարաքէաթըն ապէրիյէ օլտուղուտան,  
ինգըթայի պարանէ տէկին, թէէիլիլի  
ազիմէթ օլտուղուտա, Սայիլի Շատի վա-  
բօրու Հիւմայուտու վէ եալէրի հարա-  
լիֆաթլու Ռէշիտ պէյ իլլէ թագտիւմ  
իթմիշ օլտուղում ալիպէի չաքէրմէմտէ  
արգ ու թաֆտիլ գըլընմըշ իտի:

Իճրա օլտնան շիտաթ ու թէրհիպաթ  
իւզէրինէ, էկէրիշ միւթթէհիւմ պուլուտան  
պազը ըուէստա, գօրգուլարընտան եա-  
նաշմամըշ իսէտէ, էֆրատըն էհալի ճիւմ-  
լէթէն տայիրէի տէիալէթ ու իսթիմանէ  
կէլմիշ, վէ էճնէպի էշգընտըն գալալա-  
լընտան թարա ու թէպիլի իլլէմիշ օլ-  
տուղարընա, վէ բէյտէրբէյ սիլահալարը-  
նը Հիւքիւմէթի սէնիյեթ թէսիլմ ու ի-  
թայէ միւպաշէրէթ իլլէտիլլէրինէ պի-  
նաէն, օրաեա ազիմէթէ հաճէթ մէսս  
իթմէտի:

Ռէսիմօ նէվահիի, ճիպալը միւշքիլէ  
ճիվարընտա պուլուտանտուղուտան, վէ  
պու հալալիտէ իպրազը ճէլալէթի ա-  
քէրիլէնէն լիւզում կէօրիւնտիւկիւնտէն,  
Աբօգօրօն նահիյէսինին տադ քէօլլէրին-  
տէն աաքիլիլի Մէնսուրէ վէ Մըրիլէի  
Շահանտէն օն թապուր աաքէր պըրա-  
ղըլարադ, սէքիգ թապուր աաքէր իլլէ  
Ռէսմօտան պէշ սաաթ մէսաֆէտէ պու-  
լուտան, վէ շէվահիգը ճիպալէ եազըն  
օլտն Քէօգօրիլէ կէլինմիշ, վէ լէհիւ-  
հալալ վէլմիլնէ սայէի մաաթէլէթվայէի  
ճէնապը ֆատիլահիտէ վէրիլէն թէէմի-  
նաթ ու նասայիհին թէէսիլաթը օլա-  
րադ, Ռէսմօ գազապընըն գըրը քէօյտէն  
իպարէթ օլտն էհալիսի թագըմ թագըմ  
կէլէրէք, թալէպի աֆվ ու աւան իլլէ-  
միշ, վէ գարիյէ վէ մէվալարընա մուս-  
վէտէթլէ եէրլէշմիշ օլտուղարը, վէ պիր  
թարաֆտան սիլահ վէրմէնէ պէտ իլլէ-  
տիքլէրի միսիլլու, Ալիվալի գազապըն է-  
հալիսի թարաֆընտան իսթիման իշին,  
պիր թագըմ աաաթար կէլմիշ տիր:

Էփարի վէ Միլիթմօ գազալարըն է-  
հալիսինին տախի կէլէճէքլէրի մէմուլի  
գալմտէն օլուպ, կէլմէտիլլէրի սուրէթ-  
տէ, թէէտիլպաթըն լալըդալարընըն իճրա-  
սը իշին, սէվգի քէթիլպէի ճէլաաթթ օ-  
լուտաճադ տըր:

Դանտիա սանճաղընըն հալի օլտուղու  
օն պիր նահիյէտէն, եալընը Մալվիլէ  
նահիյէսի գալմըշ, վէ նէվահիի աշարա  
էհալիսի, քէաալիլէն իթաաթ ու ինգը-  
եաաա կէլիպ, զըլըն զալիլի ճէնապը իտի-  
լաֆէթրէնահիտէ, օրանըն իսթիլալը  
մաթլուպ իւզըն միւպէտտէլի աաայիշ  
օլմուշ, վէ գարիյէ վէ մէվալարընա մու-  
ալմէտէթլէ, սիլահալարըն տախի վէրմէք-  
տէ պուլուտանմուշ տուր:

Սալիֆ իւզգիլը Մալվիլէ նահիյէսի  
սէքէնէսի, նէվահիի սայիրէ էհալիսինին  
կիտէճէկի եօրա միւթապէրաթ, վէ իգ-

թիֆա իտէճէքլէրինէ տայիր վարադա  
կէօնտէրմիշ օլտուղարընա նէգարէն,  
պուլնար տախի բաշը նարաաթը շէգա-  
վէթտէն ուտուլ, վէ տայիրէի միւթա-  
վաաթէ տուլուլ իտէճէքլէրինտէ շիւր-  
հէ գալմամըշ տըր: վէ պաղի վէ իստան-  
տէ իսպաթ ու իսրար իլլէրլէր իսէ, գա-  
րինի թէէտիլպ ու թէնքիլ օլաճաղարը  
ազաաթի իթեան ու կիւվահ տըր: Հա-  
օրըն շիմտիլի հալտէ, Սֆապէա վէ Աբօ-  
գօրօն գազալարըլա Հանեա նահիյէսի  
վէ Ռէսմօ վէ Ալիվալի նահիյէսիլլէրի, վէ  
Դանտիանըն նէվահիի աշարապըն էհալիլէ-  
րի իթաաթէ կէլմիշ, վէ Մալվիլէ իլլէ Մի-  
լիթմօ վէ Էմարի նահիյէսիլլէրի հալթէ-  
ղէպլիւպաէ գալմըշ տըր: Ֆազաթ Բս-  
ֆադէա վէ Աբօգօրօնտան թարա ու թէ-  
պիա գըլընան եուտանլարըն պաղընէսի,  
վէ պուլնարա հէմրա օլտն պազըն էշգընա,  
Սէլինօ վէ Քիսամօ թարաֆլարընա կիթմիշ  
օլտուղարըն ճիհէթլէ, պուլաաթընըն մէ-  
աալիհի միւհիմմէսի եօլուտա գօնուլ-  
տուղտան սօնրա, իքմալը մասլահաթ  
գըմընտա մըգտարի վաֆի աաքէր թէր-  
քիլլէ, Էմարի վէ Միլիթմօ թարաֆլա-  
լընա պիլգաթ կիթմէք, վէ հալալիլի  
մէքքիւրէնի տախի եօլուտա գօլմադ, վէ  
պաաթէհու Հանեա իւզէրինտէն Սէլինօ վէ  
Քիսամօեա ապիմէթ, վէ ինշալահու թէ-  
տա, պաղընէի ուսսաթ վէ իաղէլէնին  
գաշը ու թէտիլլինէ միւսարէաթ օլտն-  
մադ միւսաաթմէմ տիր:

Պուլնար նապալըն իթինտէն ալընըր  
մադուլէտէն օլմաաղըն, վէ շիլիլմէի (աղ-  
ճա ճէօմաաթ) գալիլ օլտուղու հասէ-  
պիլլէ, պի հէվալիհի թէալա սայէի  
մադտէրէթվայէի հազրէթի Շէհինշահի-  
տէ սաթ վէթի պահիլի աաքէրիլլէնէ թա-  
պալէրի մուգալմէթ օլմաաթաճաղարը,  
էմաալը տէլալէթիլլէ միւպէրհէն օլմա-  
աղըն պէրապէք, սէպաթլարըն թագտի-  
րինտէ, պիլի (քէօք) պիւնեաա ու շէ-  
գալմէթլէրի գալ (չըգալմադ) վէ իսթի-  
սալ (գօրալմադ) գըլընաճաղը, վէ վէլի  
նիլլէթի պի միլնէթիլիլ էֆէնտիլիլին  
եալէրիլի թէվէճճիւ հաթը գուտաիլթա-  
եաթըն ճիհանտիլանիլլէրի իլլէ, ճէգիլէ-  
նին իշի շու մէրքէպէ կէլմիշ, վէ Ֆէրիգ  
սէտաթթլու Մէհէմմէտ բաշա հաղընթ-  
լէրի գալմանտաղըն, պազըն էշգընա իւ-  
զէրլէրինէ սէվգի աաքէր օլտնարադ,  
վուղու պուլան մուհարէպէտէ միւթէ-  
պէրանտէն տուղուգըլիլ թէլէթ օլուպ,  
իլլէ քիշի տախի Ֆէնա հալտէ ճէրհ օ-  
լուտանմուշ իտուկի, մուհաթթլմիլ ալիլի ճէ-  
նապը վէքէալթրէնահիլլէրի պուլլուլ-  
տուղտա, օլպապտէ վէ հէր հալտէ էմր  
ու Ֆէրման Հաղընթիլ վէլի իւլ էմրին  
տիր:

Ճէլլէն:

— Հալէպ վիլայէթի տախիլիտէ քէալիլին



Սիս դայիմագամ վեքիլի իզգեթլու Հիւ-  
սէյին էֆէնտիկէ ըրեթպէի սանիյէ սը-  
նըֆը սանիսի :

Ամասիա մէջիսի ազապընտան Շիրին-  
զասէ ըրեթաթլու Մուսթաֆա էֆէնտի-  
կէ ըրեթպէի մէզքիւրէ :

Ամասիա մէջիսի ազապընտան Չայճի-  
զասէ հաճի Հաֆըզ էֆէնտիյէ ըրեթ-  
պէի մէզքիւրէ :

Ամասիա մէջիսի ազապընտան Թիճա-  
րէթ ըրեթի ըրեթաթլու Ալի պէյէ ըրեթ-  
պէի մէզքիւրէ :

Մարտշ խանէտանընտան Ահմէտ բա-  
շազասէ Պէհաէտտին պէյէ ըրեթպէի  
մէզքիւրէ :

Էնգարէ խանէտանընտան ըրեթաթլու  
Ապտի պէյէ տէրկեա հը ալի Գարուճու  
պաշըլըթ Թէվէթիզ պուլլուլմուշ տուր :

— Թիւրքիստան կիտէն բամուզլարըն  
իշլէրինտէն պագէն քիպրիթ չըգարագ  
եանմասընտան, վէ պինտէն ալիյի սիկուր-  
թաճըլարըն զարարըն մուճիպ օլտու-  
ղունտան, Մանշէթէր իլէ Լիվըրբուլ  
Թիճարէթ գամարալարը թարաֆընտան  
օլ պապտէ Թէշէքքիլէր օլունտուղու,  
վէ Հիւքիւմէթի սէնիյէ թարաֆը ալի.  
սինտէն տախի թաշըալարա թէնպիհնա-  
մէլէր իրսալիյէ օլ խուսուստա տիգգա-  
թը քեամիլէ օլունմասընըն էմր ու իիւ-  
թար պուլլուլտուղու Լա Թիւրքիստէ օ.  
գունմուշ տուր :

Պիզճէ պուլ Թէշէքքի էսասսըզ պիւր  
շէյ օլմուլ տըր, չիւնքի բամուզ իշլէն  
խասսէթէն քիպրիթ գունլմասը հիշ ազ-  
լէ եագըն օլմասընտան պաշգա, գազա-  
բա պագէն տիւշէքք օլսա տախի, չօգ-  
լուզ զարար վիրմէսի իշթիմարտէն տէյիլ  
տիր, զիրա, զաթէն բամուզ պալեալարը  
մաքիսա իլէ սըզըշարըրընտան սօնրա  
կիթ տիկինտէն, հէմ քիպրիթլէրին օլ վա-  
գըթ աթէշէնմէսի իճապ իտիպ, վէ հէմ  
տէ սըզըշարը բամուզղուն էօյլէ գօլայճա  
քիպրիթ ալէվիյէ Թուրուշմաեաճաղը  
միւճէրըէպ տիր տէյէ պիլիքիզ :

— Պուրսատան Լա Թիւրքիյէ եագըլ-  
տըղընա կէօրէ, Անատուրտան խաթան-  
պօլա կէլմէքտէ օլսն, վէ օն իւշ ըէս  
պէյիկիտէն իպարէթ պուլլունան պիւր  
քէրվան Մալիյէ խազիկէյի ճէլիլէսի իշլէն  
ազճէ կէթիլմէքտէ օլտուղու հալտէ,  
Աֆիօն-Գարա-Հիսարընա կէլիպ պիւր իա-  
նա ինտիքլէրինտէ, սիւրիւճիւլէր պէյ-  
կիլլէրի խան գաբուսունա պաղաւտարագ  
պիրագ ըսընմաեա կիտէրլէր, վէ հէր նա-  
սըր իսէ պէյիկիլէր չէղիլիլէր, վէ պաշ-  
լարընը ալարագ պիրէր թարաֆա գա-  
շարլար, վէ պատէհու սիւրիւճիւլէր խա-  
պէրտար օլարագ գօշուշուրլար վէ 12 ըէ-  
սինի Թուրքալար, վէ օն իւշիւնճիւլիւ  
տախի պուլլուլտու իսէտէ, մէզքիւր պիւր

պէյիկիլին իւզէրինտէքի խազիկէյի պու-  
լմագլար, վէ հիւքիւմէթ թարաֆըն-  
տան թահարիսինէ միւսարաաթ օլու-  
նուր :

Մէզքիւր զագէթա պուլ հապատիսի  
եագորդտան սօնրա, Էվրօպա ճահիլլէրի  
պէյիկիտէ մէրիլիւ իճրա պուլլունան պիւր  
պաթըլ իթիգատը տախի տէր խաթըր  
իթաիլիւ, շէօյլէ քի էվրօպաճա 13 տաեը  
տալիմա ուղուրաուզ օլտուղունտան կիւ-  
եա օն իւշիւնճիւ պէյիկիլին եիւքիւր զայպ  
օլմուշ տուր :

Պէպէլիլի մէզքիւր զագէթա մէզքիւր  
իսթիհպաեա շաեան իթիգատը իսթիհպա  
իթմիշ օլմուլ տըր :

— Կիւմրիւքտէքի էմթա անպարլա-  
բը, կիտիպ կէլէն էմթաանըն հըֆըղընա  
քիֆայէթ իտէր տէրէճէտէ օլմամասը  
ճիհէթիլէ, պագըլարըն մուլէրի գար վէ  
եագըմուր ալթընտա գալարագ պօղու-  
մագտա օլտուղունտան, շու պարարըն  
էօնիւ տընմասըն էսպապը իսթիհպալինէ  
հիմմէթ պուլլուլմասը պապընտա, թիւճ-  
ճարսն թարաֆընտան Գեանի բաշա հազ-  
րէթիլլինէ պիւր զըլթա իսթիտա թագ-  
տիմ գըրընմըշ տըր :

— Գատը քէօլիւնէ իշլէմէքտէ օլսն  
Գատը-քէօյ նամ վաթօրուէն գաբիտանը  
կէլէն ճիւմա իրթէսի կիւնիւ էօլմուլա-  
լը պիւր վազըթ քէօլիւտէ պէքլէթիլլէ-  
տէն, վէ մէզքիւր քէօլիւն իսթիլլէսինէ  
եանաշըլմասընը վէսիլլէսինի մէյտանէ  
վազ իլլէտիքտէն սօնրա, մէրգուճանը ա-  
գըպէթքէսի իւսկիւտարա նագլ իթաի-  
կի, վէ հէր քէսին ֆէնա հապատա աթ-  
իլէ, տրապա իլէ վէ եալստ էէօրիւկէ-  
րէք կիթմէքիլլէ մէճպուր օլտուղու  
հապատիստէն տիր :

Էվրօպատա պիլիլլէրճէ միլ մէսալէտէ  
օլսն մահէլլէրէ հատտէն գիեաաթէ գօ-  
լայըզ վէ լահաթլուլա կիտիլմէքտէ ի-  
քէն, պուրատա իսէ Գատը-քէօյ կիպի  
եագըն պիւր մահէլլէ կիտիլմէքտէ չօգ տէ-  
ֆա սըզընթը չէքիլլէսի գիեաաթիլլէ  
շաեանը էսէֆ տիր :

— Լիվըրբուլտա պուլլունան Էրուանը-  
լար թարաֆընտան, Կիրիտ իրիթիեան-  
լարընա 1000 առէտ լիւս իլէ 400 գըթա  
թիւֆէնը վէ 1800 առէտ ֆանէլա կէօն.  
տէրիլլիկի հապատիսաթտան տըր :

— Նոյեմբըր 21 թարիլիլէ Շիրաան  
իզմիլին Էնքարաիալ նամ զագէթաանա  
եագըլարընա կէօրէ, Էրուանըլարըն Բա-  
նէլլէնիօն նամ վաթօրլարը թարիլիլի մէզ-  
պուլտան պիւր կիւն էվլէլ Սէլինսա եա-  
նաշըն, վէ 200 նէֆէր Էրուանըլ իմ-  
տատճը չըգարմըշ, վէ շու ճիհէթլէ 3  
սաաթ օրատա գալմըշ իքէն, Օսմանըլ գա-  
լարի վաթօրլարընա թէսաաթիլի իլէ  
թէվգըթ, գըրընմամըշ տըր :

Իկէր պուլ հապատիսա սահիհ իսէ շա-  
եանը թէաճճիւպ տիր, չիւնքի մէզքիւր  
գօրպալար հապատի օլսն վաթօր, պէշ տէ-  
ֆաաըր օրաեա կիտիպ կէլմէքտէ իմիշ :

Իշիտիլլէ նէգարէն Տէր-սէաաթիլմէն  
տախի կիրիտ աթըլարընա եագորմ իթմէք  
իւզըն 30 նէֆէր գատար տէլիգանըլ  
կիթմիշ տիր :

— Պուլ կիւնլէրաէ պաշգա խաթա-  
լըգտան եաթան խաթալարա տախի գօլ-  
լատան վալուլմուշ նագարըլա պագըլա-  
րագ, պիւր թագըմ էհալիլէ տէհէթ վէ-  
րիպ, վէ քէյֆիլիլի գօր իլէ գօրգուտուպ  
էօրիւմիւնիւ մուճիպ օլունմու սըգը թէա-  
պիլլէր գուլանըլմասը հիւքիւմէթի Սէ-  
նիլլէնին մալիւմու օլմասը իւզէրինէ  
մէզքիւր ֆէնալըղըն տէֆի չարէսինին  
էմր ու ֆէրման պուլլուլմաաղը հապա-  
տիսաթը միւլֆիտտէն տիր :

— Սալը կիւնքի չըգարընա Սնաթօլի  
նամ զագէթաաա շու աթիսաթի իլան օ-  
ղունմուշ տուր :

«Մուհարրիրի պուլլունտուղունտուզ զագէ-  
թանըն թըշլինի էվլէլ (հօկտ.) 25 թարի-  
լի վէ 1024 նիւմէրօսու իլէ չըգան նիւա-  
խէսինտէ Կիրիտ ճէլիլէսի անպալընտան պահա  
իլէ, Տէվէթիլ ալիյէ ալէյիլինէ թաաթիլի  
հալի պիւր թագըմ մէզալաթը մուլթըրէ  
տէրճ վէ իլան օլունմուշ իտուկիլինէ մէպի,  
Մաթպուլաթ նիգամմամէսինին եիկիլլի  
տիւնի պէնտի ահքեամընճա, զագէթանըղըն  
պիւր մահ միւտտէթ թաթիլ իթտիլլիլմէսի  
Պապըլ-ալիլին չէրէֆ սուտուր իտէն էմր ու  
ֆէրմանը իթիգատընտան պուլլունմուշ օլ-  
մագլա, եարընքի կիւնտէն իթիպարէն միւտ-  
տէթի մէզքիւրէ ինգըղաանա տէկին թաթիլ  
իտիլլէսի պէհանընա միւսպաշէրէթ օլունմուշ  
տուր » :

1285 ըէճէպ 18 Նէգարէթի մէարիֆի  
Թըշլինի սանի 14, 1866 Ումուլիյէ

Մէզքիւր զագէթանըն պէյլլէ ու-  
ղուն միւտտէթ գաբաալարագ տիւշարը  
զատըր քիւլի օլմասընա սէպէպ տախի  
Կիրիտ զայլիսի հապատիսի օլտուղու մէս-  
մուլիլիլ օլմուշ տուր :

Էկէրլի մուհաքէմէմիլտէ եանըլմագ-  
տա տէյիլ իսէք, Կիրիտ պահալարընտան  
տուլըլ Անաթօլիլին 30 կիւն թաթիլ իթ-  
տիլլիլմէսի լագըմ կէլիլիլի թագտիրտէ,  
Էվլանթըն պիւր գաշ տէֆա, վէ տէյիլ օ-  
թուպար կիւն, իլա օթուպար սէնէ թաթիլ  
իթտիլլիլմէսի, շիմտիլլէ գատար տէրճ իթ-  
տիլլիլ, վէ հալեա տախի տէրճ իլլէմէքտէ  
օլտուղու պահալարըն իթթիպապընտանտըր :

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ  
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ  
ԼԷՎԱՆՔ ՀԷՐԱԼՏԵՆ ԹԱԳԻԲԱՆԵՍԻՆՏԷ  
ԳԷՑ-ՕՂԱՌՏԱ ՅՈՂՐՈՒ ԵՕԼՏԱ, ՅՕԹՕԳՐԱՑ ԱԳՏՈՒԼԼԱ  
ԳԻՐԱՑԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐՈՐՏԱ ՆՈՒՄԵՐՈ 467 :